

PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

12.06.2019.

Nr.7

*Vadlīnijas**

**Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem
Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas
novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas
nacionālo sankciju likuma subjektiem**

RĪGA

*Šis dokuments nav oficiāla tiesību normu interpretācija, bet ir Patērētāju tiesību aizsardzības centra kā uzraudzības iestādes viedoklis par tiesību normu interpretāciju.

Saturs

Saturs	2
Ievads	3
I. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas principi	4
II. Uz risku balstīta pieeja	6
III. Iekšējās kontroles sistēma	7
IV. Klienta izpēte un risku paaugstinošie faktori	8
V. Klienta vispārīgā izpēte	15
VI. Padziļinātā klienta izpēte	16
VII. Darījuma attiecību uzraudzība	17
VIII. Aizdomīgi darījumi. Neparasti darījumi. Ziņošanas pienākums	18
IX. Sankciju režīma uzraudzības mehānisma iekļaušana IKS	21

Pielikumi

Ievads

Lai veicinātu vienotu izpratni par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – NILLTFNL), Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma (turpmāk – Sankciju likums) un Ministru kabineta 2018.gada 13.novembra noteikumu Nr.705 “Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas prasībām patērētāja kreditēšanas un parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.705) prasību piemērošanu un sniegtu praktisku palīdzību to izpildē, PTAC ir izstrādājis un iesaka izmantot vadlīnijas par minēto normatīvo aktu prasību praktisku piemērošanu.

PTAC kā uzraugošajai iestādei ir pienākums uzraudzīt, kā personas, kuras nodarbojas ar patērētāju kreditēšanu un kurām PTAC izsniedz speciālo atļauju (licenci) kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai (turpmāk – Kredīta devējs), un personas, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojuma sniegšanu un kurām PTAC izsniedz speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai (turpmāk – Parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzējs, abi kopā – Likuma subjekti) nodrošina pakalpojumu sniegšanas atbilstību NILLTFNL, Noteikumu Nr.705 un Sankciju likuma prasībām.

Vadlīnijas izklāsta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pamatprincipus, sniedz ieskatu normatīvo aktu regulējumā, prasībās un starptautiskajos standartos. Tās skaidro uz risku balstītas pieejas izmantošanu, pakalpojumu, produktu un klientu risku noteikšanu, raksturo vispārīgas un nozaru risku pazīmes. Tāpat Vadlīnijas apraksta ar klienta identifikāciju, izpēti un aizdomīgiem darījumiem saistītas nianšes, kā arī sniedz skaidrojumu, kā ievērot starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteiktos finanšu un civiltiesiskos ierobežojumus un prasības.

Tā kā Vadlīnijas ir izstrādātas Kredīta devējiem un Parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem, tajās ietverti piemēri, kas var nebūt attiecināmi un piemērojami abiem Likuma subjektiem. Līdz ar to Likuma subjektiem, veicot pasākumus NILLTFNL prasību ievērošanai, jāņem vērā to saimnieciskās darbības specifika.

I. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas principi

[1.1] Saskaņā ar NILLTFNL 4.panta nosacījumiem līdzekļi ir atzīstami par noziedzīgi iegūtiem, ja personas īpašumā vai valdījumā tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai citos Krimināllikumā noteiktajos gadījumos. Ar terminu “noziedzīgi iegūti līdzekļi” saprot Krimināllikumā lietoto terminu “noziedzīgi iegūta manta”. Tāpat par noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem uzskata arī līdzekļus, kas pieder vai kurus kontrolē NILLTFNL 4.panta trešajā daļā minētās personas. Atbilstoši NILLTFNL 5.pantam par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu ir uzskatāma:

- šādu līdzekļu pārvēršana citās vērtībās vai to izcelsmes, piederības mainīšana, lai maskētu vai slēptu to izcelsmi;
- šādu līdzekļu atrašanās vietas, izvietojuma, kustības, patiesās izcelsmes vai piederības mainīšana;
- šādu līdzekļu iegūšana īpašumā, valdījumā vai lietošanā;
- līdzdalība jebkurā no minētajām darbībām.

[1.2] Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā izšķir vismaz **trīs šādas stadijas**:

- 1) **ievietošana** (placement), kad noziedzīgi iegūti finanšu līdzekļi tiek ievietoti finanšu sistēmā;
- 2) **izkārtošana** (layering), kad tiek veikta virkne sarežģītu finanšu darījumu, lai maskētu naudas izcelsmi, t.sk. iesaistot darījumu ķēdē fiktīvus uzņēmumus, šķietami legālus darījumus;
- 3) **integrācija** (integration), kad līdzekļi tiek integrēti atpakaļ ekonomikā tā, lai izskatītos, ka to izcelsme ir likumīga. Nauda tiek uzrādīta kā peļņa no darījuma.

[1.3] Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pamatprincipu skaidrošanas mērķis ir sniegt palīdzību normatīvā regulējuma piemērošanā. Galvenais princips, ieviešot starptautiskās Finanšu darījumu darba grupas (*Financial Action Task Force*, turpmāk – FATF) rekomendācijas¹, paredz izmantot uz risku balstītu pieeju. FATF ir izdalījusi piecus pamatprincipus, kuri veido uz risku balstītas sistēmas pieeju.

- *Izpratne un reaģēšana uz apdraudējumiem un ievainojamībām (valsts riska novērtējums)*. Lai valsts un uzraugāmie NILLTFNL subjekti spētu ieviest uz risku balstītu pieeju, tiem ir nepieciešams apzināt faktiskos riskus un izstrādāt mehānismus, kā ar tiem strādāt. FATF iesaka izmantot nacionālo alsts risku novērtējumu. Nacionālais risku novērtējums² ir izstrādāts kā process, kurā iesaistītās valsts institūcijas sadarbojas ar privāto sektoru, lai atbilstoši Pasaules Bankas metodoloģijai novērtētu finanšu un nefinanšu sektora riskus un nonāktu pie konkrētiem secinājumiem.

- *Tiesiski reglamentējoša sistēma, kas atbalsta uz risku balstītas pieejas piemērošanu (NILLTFNL prasības)*. Lai uz risku balstīta sistēma spētu funkcionēt, normatīvajam regulējumam un individuālajām riska mazināšanas sistēmām ir jāveicina tās darbība. Šī sistēma sniedz iespēju piemērot dažādas prasības, pamatojoties uz komersanta paša veikto risku novērtējumu. Tomēr tas nozīmē nevis to, ka var neievērot minimālās klienta identifikācijas prasības, bet gan to, ka minimālās klienta identifikācijas prasības kopā ar procedūrām, kā rīkoties augstāka riska gadījumā, ir uz risku bāzētas pieejas pamatā.³

¹ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

² <http://kd.gov.lv/index.php/normativie-akti/nacionala-riska-novertejums>

³ <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas>

- *Uzraudzības sistēmas izveide, kura atbalsta uz risku balstītu pieeju (iekšējās kontroles sistēma).* Lai uzraugāmie NILLTFNL subjekti ieviestu šādu modeli, tiem ir jāizprot ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu saistītie riski un jāspēj atbilstoši izlietot resursus, nosakot prioritātes mērķiem un veicamajām darbībām. Tādā veidā uzraugāmie subjekti var identificēt gadījumus, kad tiem rodas nepieciešamība pēc papildu resursiem, lai mazinātu nozīmīgākos riskus.

- *Galveno dalībnieku noteikšana un konsekvences nodrošināšana (personāla mācības).* Ieviešot šo principu, subjektiem ir jāizvērtē, kā nodalīt kompetences un atbildību, kuriem darbiniekiem nodot atsevišķas funkcijas vai kompetences, lai gūtu maksimālu rezultātu identificēto risku mazināšanā. Uzraugot savus klientus, NILLTFNL subjektiem ir jāņem vērā to specifika un faktiskā iespēja tikt iesaistītiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas procesā, jo gan NILLTFNL subjektam, gan arī tā klientam pastāv iespēja, pašam nezinot, tikt iesaistītam noziedzīgā shēmā.⁴

- *Informācijas apmaiņa starp publisko un privāto sektoru (ziņošana par neparastiem, aizdomīgiem darījumiem un atgriezeniskā saite).* Efektīva informācijas apmaiņa starp publisko un privāto sektoru ir kopējās valsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas stratēģijas būtiska sastāvdaļa. Darījumu uzraudzības procesā iesaistītajām pusēm ir jāveido aktīva savstarpēja sadarbība informācijas apmaiņas un problēmjauditājumu identificēšanas jomā, lai sekmētu pamatotu lēmumu pieņemšanu, īstenojot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas politiku.⁵

[1.4] Likuma subjektiem ir nepieciešams apzināties savus riskus, lai spētu ieviest atbilstošus pasākumus risku mazināšanai. Informācija par nozarēs identificētajiem riskiem ir pieejama:

Eiropas Komisijas ziņojumā par Eiropas Savienības risku novērtējumu⁶

Latvijas Nacionālajā nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novēršanas ziņojumā⁷

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta (turpmāk - Kontroles dienesta) sagatavotajos materiālos⁸

FATF izplatītajos ieteikumos⁹, kā arī tīmekļa vietnēs

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējumā 2017/2018¹⁰

Parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējumā 2017/2018¹¹

⁴ <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas>

⁵ <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas>

⁶ <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/LV/COM-2017-340-F1-LV-MAIN-PART-1.PDF>

⁷ https://www.vid.gov.lv/sites/default/files/nra_lv_final.pdf

⁸ <http://kd.gov.lv/index.php/e-pakalpojumi/e-pak-info>

⁹ <http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>

¹⁰ http://ptac.gov.lv/sites/default/files/pateretaju_kreditesanas_pakalpojumu_sniedzēju_nozares_risku_novertejums.pdf

¹¹ http://ptac.gov.lv/sites/default/files/paradu_arputiesas_atgusanas_pakalpojumu_sniedzēju_nozares_risku_vertējums.pdf

II. Uz risku balstīta pieeja

[2.1] Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas (turpmāk – NILLTFN) prasību izpildei uz risku balstīta pieeja ir nozīmīga NILLTFNL sastāvdaļa. Tie procesi, kuros NILLTFNL subjektam tiek dotas izvēles iespējas, piemērojot NILLTFNL prasības, ir tieši saistīti ar riska novērtējuma rezultātiem. Tādējādi Likuma subjektiem ir nepieciešams orientēties savas nozares riska faktoros un pieņemt atbilstošus lēmumus. Risku kritēriju izvēle ir subjektīvs process, tāpēc ir iespējamas arī dažādas objektīvas un nozarei raksturīgas specifiskas atkāpes. Galvenais nosacījums, lai tiktu izvērtēti un ņemti vērā visi NILLTFNL 6. un 11.¹pantā minētie riskus ietekmējošie faktori un apstākļi.

Nav universālas metodes, kas noteiktu uz risku balstītas pieejas saturu un piemērošanu, tādēļ katram Likuma subjektam ir nepieciešams veikt individuālu riska vērtējumu, ņemot vērā sniegtos pakalpojumus, potenciālo klientu loku un citus apstākļus, kas var ietekmēt noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas (turpmāk – NILLTF, katrs atsevišķi NILL, TF) risku.

Nebanku kredītu devēja klients ir fiziska persona – patērētājs, kā arī juridiska persona un/vai privātpersona kurai nebanku kredītu devējs sniedz kredītēšanas pakalpojumus.

Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēja klients ir fiziska vai juridiska persona, vai juridisks veidojums, vai šādu personu apvienība, vai veidojumu apvienība, kuram parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzējs sniedz, vai plāno sniegt pakalpojumu. Parādnieks ir persona, kurai ir darījuma attiecības un no tām izrietošas neizpildītas maksājuma saistības pret parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēja Klientu, vai persona, pret kuru esošos prasījumus Klients ir cedējis (nodevis) parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējam.

[2.2] Riskus var iedalīt divās grupās Likuma subjektam un tā klientam piemītošie riski:

- **likuma subjekta riski** – sākotnējie saimnieciskajai darbībai piemītošie riski, kuri parasti rodas saistībā ar nozares, jurisdikcijas un saimnieciskās darbības specifiku un mijiedarbībā ar ārējā apdraudējuma faktoriem¹²;
- **klienta riski** – plānoto un esošo klientu iespējas izmantot Likuma subjekta sniegtos pakalpojumus, lai īstenotu NILL vai TF.¹³

Riski bieži var saplūst kopā un pārklāties, tādēļ ir vēlams apzināties katra riska izcelsmi, pamatojumu, tomēr rezultātā visi riski ir jāvērtē kā vienots kopums.

[2.3] Vērtējot riskus vienotā sistēmā, ir jāņem vērā, ka kopējā riska līmeņa noteikšana nevar būt vienkārša vidējā riska noteikšana, jo atsevišķi riska faktori var būt nozīmīgāki par citiem. Vairāki maza riska kritēriji nevar samazināt vienu augsta riska kritērija vērtību, ja vien maza riska kritēriji neizriet no mehānismiem, kuri ir tieši saistīti ar augstāka riska kritēriju. Piemēram, klienta identifikācijas procesā visi riski ir zemi, bet klients izrādās politiski nozīmīga persona (turpmāk – PNP), kas ir augsta riska identifikators. PNP tiek uzskatīta par paaugstināta riska personu, ņemot vērā tās ietekmi publiskajā sektorā, tādēļ ir jāpiemēro padziļināta klienta izpēte, un citi zema riska vērtējumi nevar ietekmēt kopējo klienta riska faktoru. Protams, salīdzinot politiski nozīmīgu personu darījumu uzraudzības intensitāti, ir jāņem vērā papildu riska faktori,

¹² <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> (sadaļa - Uz risku balstīta pieeja)

¹³ Pielikums Nr.1/2

piemēram, rezidentam uzraudzības process var būt vienkāršotāks nekā nerezidentam no augsta riska jurisdikcijas.¹⁴

[2.4] Risku novērtējumi ir nozīmīgs informācijas avots, lai apzinātos situāciju kopumā un saprastu būtiskākos faktorus, kuri globāli ietekmē konkrētās nozares specifiku. Pamatojoties uz šiem faktoriem, ir iespējams precīzāk noteikt specifisko kritēriju robežvērtības un to ietekmi uz kopējo risku novērtējumu. Papildus Likuma subjektam ir nepieciešams apzināties, ka paaugstinātu risku pārvaldīšana vienmēr prasīs vairāk resursu nekā zemu risku pārvaldīšana.¹⁵

III. Iekšējās kontroles sistēma

[3.1] Iekšējās kontroles sistēma (turpmāk – IKS) ir pasākumu kopums, kas ietver:

- Riska novērtējumu (savai darbībai un klientiem piemītošais NILLTF risks);
- Politiku un procedūras (tostarp to regulāru pārskatīšanu);
- atbilstošu atbildīgo darbinieku iecelšanu un apmācību;
- klienta izpētes prasības un kārtību
- darījumu uzraudzību, ziņošanas kārtību par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem;
- anonīmu iekšējo ziņošanu par likuma pārkāpumiem, ja tāda iespējama (whistle blowing)
- neatkarīga iekšējā audita funkciju, ja tāda iespējama.

IKS tehnoloģiskais risinājums jāizstrādā, ņemot vērā Likuma subjekta saimnieciskās vai profesionālās darbības modeli, ar to saistītos riskus (savus un klienta). IKS tehnoloģiskajam risinājumam jābūt tādām, lai spētu nodrošināt un atspoguļot katram klientam noteikto kopējo NILLTF risku.

[3.2] Noteikumi Nr.705 neuzliek par pienākumu nodrošināt savā darbībā starptautiski atzītas informāciju tehnoloģiju sistēmas, tomēr noteikumi uzliek prasības tehnoloģiskajam risinājumam, ar kuru tiktu veikta klientu un darījumu uzraudzība. Tas, vai Likuma subjekts šo uzraudzību veic izmantojot tehnoloģiskus risinājumus vai kādus citus risinājumus, ir atstāts Likuma subjekta izvēlē, t.i., noteikumi paredz, ka Likuma subjekts pats izvēlās risinājumu, kā veikt klienta izpēti un darījumu uzraudzību. Tehnoloģisku risinājumu ieviešana nav obligāts pasākums. Savukārt, ja Likuma subjekts izvēlās šo pienākumu veikt izmantojot tehnoloģisku risinājumu, tad tam jāatbilst vismaz tām prasībām, kādas minētas noteikumos.

Lai arī Noteikumi Nr.705 paredz konkrētas prasības tikai tehnoloģiskajiem risinājumiem, tas nenozīmē, ka izmantojot citu risinājumu, lai veiktu klienta izpēti un darījumu uzraudzību, nav jāveic klienta riska klasifikācija, klienta izpēte un darījumu uzraudzība, ziņojumu par neparastiem un aizdomīgiem darījumiem pārvaldība u.c., kas pēc būtības jau jāveic šobrīd, lai spētu kvalitatīvi un efektīvi pētīt klientu un uzraudzītu veiktos darījumus. Likuma subjekta izvēlētajai sistēmai ir jābūt efektīvai caurspīdīgai, izprotamai, loģiskai un ar izsekojamu klientu izpētes un darījumu uzraudzības procesu.

¹⁴ <https://www.vid.gov.lv/lv/vadlinijas> (sadaļa - Uz risku balstīta pieeja)

¹⁵ Turpat

IV. Klienta izpēte un risku paaugstinošie faktori

[4.1] Pienākums veikt klienta izpēti:¹⁶

- 1) pirms darījuma attiecību uzsākšanas;
- 2) pirms gadījuma rakstura darījuma (vai vairāku šķietami saistītu darījumu) apjoms \geq 15 000 EUR (vai ekvivalents citā valūtā);
- 3) gadījuma rakstura darījums un maksājums skaidrā naudā \geq 10 000 EUR (vai ekvivalents citā valūtā);
- 4) darījums atbilst vismaz 1 neparasta darījuma pazīmei vai ir aizdomas par NILL, TF vai to mēģinājumu;
- 5) aizdomas, ka iepriekš iegūtie izpētes dati nav ticami.

[4.2] Klientu risku tipi¹⁷:

- 1) fiziskas personas, kas nav Eiropas Ekonomikas zonas rezidenti;
- 2) Latvijas Republikas rezidenti un Eiropas Ekonomikas zonas rezidenti – fiziskas personas;
- 3) juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuru pamatdarbība saistīta ar Latvijas Republiku un kuri ietilpst publiski zināmā ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju;
- 4) juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuru pamatdarbība nav saistīta ar Latvijas Republiku, bet kuri ietilpst publiski zināmā ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju;
- 5) fiziskas personas, kuras atzīstamas par politiski nozīmīgām personām, to ģimenes locekļi vai ar politiski nozīmīgām personām cieši saistītas personas, vai juridiskas personas un juridiski veidojumi, kuru patiesie labuma guvēji (turpmāk – PLG) ir minētās personas;
- 6) juridiskas personas un juridiskie veidojumi, kuru pamatdarbība nav saistīta ar Latvijas Republiku un kuri neietilpst publiski zināmā ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju;
- 7) Latvijas Republikā reģistrētas juridiskas personas un juridiski veidojumi.¹⁸

Atbilstoši riskos balstītai pieejai vai speciālajiem normatīvajiem aktiem šie risku tipi var būt detalizētāki, ja tas uzlabo riska pārvaldību.

[4.3] Veicot klienta izpēti, būtiski izšķirt risku paaugstinošos faktorus un risku pazeminošos faktorus.

Veicot klienta izpēti, ņem vērā vismaz šādus NILLTF risku paaugstinošos faktorus¹⁹:

- darījuma attiecības notiek neparastos apstākļos (netipiski apstākļi, bez ekonomiska pamatojuma);
- klients vai tā PLG ir saistīts ar paaugstināta riska jurisdikciju²⁰;
- klients veic liela apjoma skaidras naudas darījumus;
- klienta (juridiskās personas) īpašnieku vai dalībnieku struktūra ir klienta saimnieciskajai darbībai neraksturīga vai sarežģīta;
- klients izmanto pakalpojumus, produktus vai to piegādes kanālus, kas veicina anonimitāti;

¹⁶ NILLTFNL 11.panta pirmā daļa.

¹⁷ Abiem Likuma subjektiem.

¹⁸ Noteikumu Nr.705 15., 28.punkts.

¹⁹ NILLTFNL 11.¹ trešā daļa.

²⁰ <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/public-statement-february-2019.html>; <http://www.fatf-gafi.org/publications/high-risk-and-other-monitored-jurisdictions/documents/fatf-compliance-february-2019.html>

- klients izmanto pakalpojumus, produktus vai to piegādes kanālus, kas ierobežo tā identifikācijas vai personiskās un saimnieciskās darbības pārzināšanas iespējas;
 - klients ir juridiskā persona, kas emitē vai ir tiesīga emitēt uzrādītāja akcijas;
 - klients saņem maksājumus no nezināmas trešās personas;
 - klients izmanto jaunus pakalpojumus, produktus vai to piegādes kanālus vai jaunas tehnoloģijas.
- mēģinājums slēpt savu saimniecisko darbību;
- liela apmēra darījumi ar lielu iesaistīto personu loku (ja iespējams konstatēt klienta-juridiskas personas darījumos)²¹;
- saņemti tiesībsargājošo iestāšu informācijas pieprasījumi par klientu;
- kredīta atmaksu veic trešā persona²²;
- netipiska uzvedība²³ netipiski lielā apmērā, piemēram, skaidra nauda²⁴, kredīta pirmstermiņa atmaksa²⁵, regulāri veiktas pārmaksas²⁶, kredīta atmaksu veic trešā persona²⁷, klients sev neraksturīgi lielā apmērā veic kredīta atmaksu pirms termiņa.

Papildus kredītu devēju klientu – juridisku personu risku paaugstinoši faktori²⁸:

- klienta darbība saistīta ar augsta riska komercdarbības veidiem;
- neskaidrs darbības mērķis un uzņēmuma izveidošanas iemesls ir neskaidrs;
- iepriekšējā pieredze nav saistīta ar darbību;
- sarežģīti, netipiski lieli un neskaidri darījumi;
- saistība ar darbības sektoru, kurā būtiska loma ir skaidras naudas darījumiem;
- valsts un ģeogrāfiskais risks:
 - klienta vai PLG jurisdikcija;
 - klienta vai PLG saimnieciskās vai profesionālās darbības jurisdikcija;
 - jurisdikcija, ar kuru klienta, vai PLG ir būtiskas personiskās vai saimnieciskās darbības saites.

[4.4] Nosakot klienta izpētes apjomu un regularitāti ņem vērā arī šādus risku ietekmējošus rādītājus²⁹:

- darījuma attiecību mērķi;
- klienta plānoto un veikto darījumu regularitāti;
- darījuma attiecību ilgumu un darījumu regularitāti;
- klienta plānoto un veikto darījumu apjomu.

[4.5] Klientu izpētes pasākumi ir uz risku novērtējumu balstīts darbību kopums, kas ietver³⁰:

²¹ Kredītu devējiem

²² Kredītu devējiem

²³ Kredītu devējiem

²⁴ kredītu saņemot – nav zināma iegūto līdzekļu patiesā izmantošana (piemēram, var izmantot teroristu finansēšanā), viltota identitāte, - kredītu atmaksājot – iespēja slēpt līdzekļu patieso izcelsmi.

²⁵ nav skaidra līdzekļu izcelsme (iespējamība, ka līdzekļi iegūti noziedzīgā ceļā). No kurienes klients ņēmis līdzekļus lielākam maksājumam?

²⁶ nav skaidra līdzekļu izcelsme un rīcības pamatojums (iespēja, ka līdzekļi iegūti noziedzīgā ceļā)

²⁷ nav skaidrs pamatojums. Vai trešā persona nav PNP? Vai persona nav no augsta riska valstīm? Kāda trešās personas saistība ar klientu? Vai konkrētā trešā persona neveic kredīta atmaksu vēl citu klientu vietā?

²⁸ Noteikumu Nr.705 22., 23.punkti.

²⁹ NILLTFNL 11.1.panta otrā daļa.

³⁰ NILLTFNL 11.1.panta pirmā daļa.

- 1) klienta identifikāciju un iegūto datu pārbaudi;
- 2) PLG noskaidrošanu un pārliedzināšanu, ka attiecīgā persona ir PLG;
- 3) informācijas iegūšanu par darījuma attiecību un gadījuma rakstura darījuma mērķi un paredzamo būtību;
- 4) darījuma attiecību uzraudzību (pēc uzsākšanas);
- 5) klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu, datu un informācijas uzglabāšanas, regulāras izvērtēšanas un aktualizēšanas nodrošināšanu atbilstoši riska līmenim (ne retāk kā 1 reizi 5 gados).

Klienta identifikācija

Klātiens	Neklātiens
<p>Personas identitātes salīdzināšana ar personu apliecinošiem dokumentiem.</p> <p>Parakstu atbilstības salīdzināšana pasēs vai ID kartes parakstam (ja tie atšķiras jāveic papildus verifikācija, pieaicinot citu darbinieku, kas arī veic klienta identifikāciju un parakstās uz anketas).</p> <p>Kredīta devējam jāuzrāda dokumentu oriģināli, kuru kopiju pareizība tiek apliecināta, salīdzināta un nokopēta</p>	<p>2018. gada 3. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātiens identifikāciju" (turpmāk – Noteikumi Nr.392)³¹ nosaka kārtību, kādā NILLTFNL subjekts veic klienta neklātiens identifikāciju, t.i. izmantojot tehnoloģiskos risinājumus, kas ietver videoidentifikāciju vai drošu elektronisko parakstu, vai citus tehnoloģiskos risinājumus, veic tāda klienta identifikāciju, kas nav personīgi piedalījies identifikācijas procedūrā klātienē.</p> <p style="text-align: center;">Neklātiens identifikācija nav iespējama, ja³²:</p> <ul style="list-style-type: none"> - klients vai tā PLG ir politiski nozīmīga persona, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona un izmanto pakalpojumu, kura mēneša kredīta apgrozījums pārsniedz 3000 euro; - klients ir čaulas veidojums³³; - klients izmanto privātbankiera pakalpojumus.

• Klientu – fizisku personu identificē pēc personu apliecinoša dokumenta, kurā norādīts personas vārds, uzvārds un personas kods. Nerezidenta gadījumā iegūst dzimšanas datus, fotogrāfiju, valstī, kurā tiek veikta identifikācija, ieceļošanai derīga personas identifikācijas dokumenta datus (numuru, izdošanas vietu un iestādi). Nederīgo dokumentu reģistrā³⁴ pārbauda visu Latvijā izdoto dokumentu derīgumu. Iegūstot personas identifikācijas dokumenta kopiju, kopiju ieteicams izgatavot uz vietas, nevis pieņemt personas iepriekš sagatavotu dokumenta kopiju.

Savukārt ārvalstu izsniegto personu apliecinošu dokumentu derīgumu vai nederīgumu, to izskatu, kā arī tiem piemītošās drošības pazīmes, iespējams noskaidrot Eiropas Savienības Padomes mājas lapā.³⁵

³¹ <https://likumi.lv/ta/id/300147-kartiba-kada-noziedzīgi-iegutu-lidzekļu-legalizācijas-un-terorisma-finansēšanas-noversanas-likuma-subjekts-veic-klienta>

³² NILLTFNL 23.panta otrā daļa.

³³ NILLTFNL 1.panta 15 punkts.

³⁴ <https://www.latvija.lv/epakalpojumi/ep22>

³⁵ <https://www.consilium.europa.eu/prado/lv/prado-start-page.html> (Atbilstoši mājas lapā sniegtajai informācijai Personu apliecinošu un ceļošanas dokumentu publiskais reģistrs ir izstrādes procesā)

Neklātienes identifikācijas gadījumā piemērojamas Noteikumu Nr.392 prasības.

• Identificējot klientu – juridisku personu, iegūst tās dibināšanas un reģistrācijas dokumentus, lai pārliecinātos par pārvaldības struktūru un sastāvu, juridisko adresi, nosaukumu, reģistrācijas numuru, kā arī informāciju par PLG. Klientus – juridiskas personas var identificēt, iegūstot minēto informāciju no publiski pieejama uzticama un neatkarīga avota (piemēram, LR UR).

Papildus ir nepieciešams noskaidrot faktisko saimnieciskās darbības veikšanas vietu. Juridiskiem veidojumiem noskaidro to dibināšanas mērķi un pārvaldītāju.

Tāpat ir nepieciešams identificēt personas, kuras ir tiesīgas pārstāvēt juridisko personu attiecībā ar Likuma subjektu, iegūstot dokumentu vai attiecīgā dokumenta kopiju, kas apliecina to tiesības pārstāvēt juridisko personu (pilnvarotās personas vārds, uzvārds, personu apliecinoša dokumenta numurs un izdošanas datums, institūcija, kas dokumentu izdevusi, kā arī šīs fiziskās personas pilnvarojums un statuss un, ja nepieciešams, juridiskās personas vadītāja vai pārvaldes institūcijas augstākās amatpersonas vārds, uzvārds).

Izmantojot Noteikumu Nr. 392 7.3.apakšpunktā minēto identifikācijas metodi (ja NILTFN risks to pieļauj), ir ievērojami visi Noteikumu Nr. 392 nosacījumi, tai skaitā, Likuma subjekts iegūst fiziskās personas identitāti apliecinošus datus no kredītiestādes vai maksājumu iestādes, t.i. Likuma subjekts pats atbilstoši NILTFN riskam iegūst pietiekamus datus, lai pārliecinātos par fiziskās personas identitāti un salīdzinātu ar datiem, ko klients ir sniedzis pašam Likuma subjektam.

Kredīta devējiem nav jāpieprasa no klienta papildu identifikācijas dokumenti (piemēram, pasu vai ID karšu kopijas) un nav jāglabā, ja klients ir identificēts ar viena centa pārskaitījumu uz kredīta devēja kontu atbilstoši Noteikumu Nr.392 7.3.apakšpunktam un no maksājuma uzdevuma tiek iegūta identifikācijas informācija.

[4.6] Nosakot klienta izpētes apjomu, kārtību, iegūtās informācijas un dokumentu izvērtēšanas regularitāti jāņem vērā NILTFN riskus, kurus rada³⁶:

- rezidences (reģistrācijas) valsts;
- saimnieciskā vai personiskā darbība;
- izmantojamie pakalpojumi un produkti;
- pakalpojumu un produktu piegādes kanāli;
- veiktie darījumi.

[4.7] Paaugstināta riska jurisdikcijas

- augsta riska trešā valsts³⁷

³⁶ NILTFNL 6.panta (1²) daļa.

³⁷ <http://www.fatf-gafi.org/countries/#high-risk>

High-risk and other monitored jurisdictions:

	Call for action	Other monitored jurisdictions
Bahamas		•
Botswana		•
Cambodia		•
Democratic People's Republic of Korea (DPRK)	•	
Ethiopia		•
Ghana		•
Iran	•	
Pakistan		•
Serbia		•
Sri Lanka		•
Syria		•
Trinidad and Tobago		•
Tunisia		•
Yemen		•

- valsts vai teritorija, kurā pastāv augsts korupcijas risks (<https://www.transparency.org/research/cpi/overview>);
 - valsts vai teritorija, kurā ir augsts tādu noziedzīgu nodarījumu līmenis, kuru rezultātā var tikt noziedzīgi iegūti līdzekļi;
 - valsts vai teritorija, pret kuru ANO, ASV vai ES ir noteikusi finanšu vai civiltiesiskus ierobežojumus³⁸;
 - valsts vai teritorija, kas ir atteikusies sadarboties ar starptautiskām organizācijām NILLTF novēršanas jomā³⁹;
 - valsts vai teritorija, kura sniedz finansējumu vai atbalstu teroristu darbībām, vai kuru teritorijā darbojas Ministru kabineta atzītu valstu vai starptautisko organizāciju sarakstos iekļautas teroristu organizācijas⁴⁰, vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā, sarakstos iekļautas teroristu organizācijas⁴¹.

[4.8] PLG noskaidrošana

NILLTFNL 18.pants nosaka pienākumu juridiskajām personām iegūt informāciju par savu klientu PLG.

³⁸ <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

³⁹ <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem>

⁴⁰ <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem>; <http://sankcijas.kd.gov.lv/>; <http://globalterrorismindex.org/>

⁴¹ <https://armscontrolcenter.org/countries/>; <https://www.armscontrol.org/countryresources>, <https://www.nti.org/learn/countries/>

PAR PLG IEGŪSTAMA INFORMĀCIJA

- VĀRDS
- UZVĀRDS
- DZIMŠANAS DATUMS
- VALSTSPIEDERĪBA
- PATSTĀVĪGĀS DZĪVESVIETAS VALSTS
- PIEDEROŠO KLIENTA KAPITĀLA DAĻU VAI AKCIJU ĪPATSVARŠ KOPĒJĀ SKAITĀ
- TIEŠI VAI NETIEŠI ĪSTENOJAMĀS KLIENTA KONTROLES VEIDS

REZIDENTS

- PERSONAS KODS.

NEREZIDENTS

PERSONU APLIECINOŠĀ DOKUMENTA:

- NUMURS;
- IZDOŠANAS DATUMS;
- VALSTS;
- IZDEVĒJINSTITŪCIJA.

Pārlicinoties par PLG patiesumu, ņem vērā iespējamus riska faktoros, kas var norādīt uz nepatiesas informācijas sniegšanu. Piemēram, kāda ir PLG reputācija, vai tas atbilst tādas personas tēlam, kas spēj vadīt uzņēmumu vai būt tā īpašnieks, jo kā patiesie labuma guvēji var tikt norādītas personas bez noteiktas dzīvesvietas vai personas no jurisdikcijām, kuras ir iekļautas FATF augsta riska valstu sarakstā.

Klientiem ir pienākums sniegt klienta izpētei nepieciešamo patieso informāciju un dokumentus par to PLG. Pastāvot apstākļiem, kas liecina par paaugstinātu klienta risku, Likuma subjektam ir jāveic darbības, lai iegūtu papildu informāciju, kura apliecina, ka sākotnēji noskaidrotais PLG tiešām ir klienta PLG. Ja Likuma subjekts nevar par to pārliecināties, darbījumu attiecības ir jāizbeidz.⁴²

PLG noskaidrošanas procesā var tikt izmantots vismaz viens no šādiem veidiem⁴³:

1) klienta iesniegts apstiprināts paziņojums par PLG;

2) publiskos reģistros pieejamā informācija – Likuma subjekts ziņas par fizisko un juridisko personu var iegūt arī no publiski pieejama uzticama un neatkarīga avota (piemēram, [VID Publisko informācijas datu bāzes](#), [Uzņēmumu reģistra datu bāzes](#), [Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas](#) u.c. avotiem) dokumentējot izmantoto informācijas avotu un no tā saņemto informāciju;

3) patstāvīgi noskaidrojot PLG, ja ziņas par to nevar iegūt citādi.

Ja klients – juridiskās personas PLG objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams noskaidrot (piemēram: 1) ja klients – juridiskās personas PLG objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams noskaidrot; 2) ja klients ir akciju sabiedrība, kuras akcijas ir iekļautas regulētajā tirgū un veids, kādā tiek īstenota kontrole pār klientu, izriet tikai no akcionāra statusa, tad par tādu pieņem personu, kas ieņem augstākās pārvaldības institūcijas amatu juridiskajā personā, ar nosacījumu, ka izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi, tad par tādu pieņem personu, kas ieņem augstākās pārvaldības institūcijas amatu juridiskajā personā, ar nosacījumu, ka izmantoti visi iespējamie noskaidrošanas līdzekļi.⁴⁴

⁴²NILLTFNL 11.panta septītā daļa.

⁴³ NILLTFNL 18.panta trešā daļa.

⁴⁴ Nošķirami 2 gadījumi: 1) PLG nav iespējams noskaidrot, jo uzņēmuma akcijas iekļautas regulētajā tirgū vai uzņēmums 100% pieder valstij; 2) klientam ir sarežģīta vairāku līmeņu struktūra (ar ārzonām), kas var liecināt par apzinātu PLG slēpšanu.

PATIESĀ LABUMA GUVĒJA NOTEIKŠANA

[4.9] PNP statusa noskaidrošana

Likuma subjektam, uzsākot darījuma attiecības ar klientu, veicot uz risku novērtējumu balstītus pasākumus, nepieciešams noskaidrot, vai klients vai tā PLG ir PNP, tās ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona.

PNP ir fiziska persona, kura Latvijas Republikā, citā dalībvalstī vai trešajā valstī ieņem vai ir ieņēmusi nozīmīgu publisku amatu, proti, persona, kura ieņem augstākā līmeņa amatu valsts vai pašvaldības iestādēs Latvijā vai kādā citā valstī, vai kādā starptautiskā organizācijā, kā arī šādas personas radnieks vai cieši saistīta persona. Visaptverošs PNP un PNP ģimenes locekļu saraksts iekļauts NILLTFNL 1.panta 18. un 18.¹punktā. Likuma subjekts ir tiesīgs šo sarakstu papildināt pēc saviem ieskatiem.

Darījuma attiecību laikā jāseko līdzi, vai klients (tā PLG) nekļūst par PNP.

Ja tiek konstatēts, ka klients vai tā PLG ir PNP, tad pirms darījuma attiecību uzsākšanas nepieciešams saņemt augstākās vadības piekrišanu darījuma attiecību uzsākšanai. Tāpat nepieciešams veikt un dokumentēt uz riska novērtējumu balstītus pasākumus, lai noteiktu klienta un tā PLG līdzekļu izcelsmi⁴⁵ un materiālo stāvokli raksturojošas labklājības izcelsmi.⁴⁶

PNP noskaidrošanas veidi:

- klienta aizpildīta anketa, kurā norādīts apliecinājums par atbilstību/neatbilstību PNP statusam⁴⁷ (iekļauta informācija par nodarbošanos, darba vietu, amatu);
- pārbaudes veikšana – vai PLG nav PNP⁴⁸;

⁴⁵ Līdzekļi, kurus klients ieguvusi saistībā ar noteiktām darījuma attiecībām vai konkrētu darījumu, konkrētas naudas summas izcelsmes avots. Līdzekļu izcelsmes pārbaude attiecināma uz fiziskās un juridiskās personas līdzekļiem, jo tas tiek attiecināts uz noteiktiem līdzekļiem, ko persona ieguvusi saistībā ar noteiktām darījuma attiecībām vai konkrētu darījumu.

⁴⁶ Līdzekļi, kurus klients ir ieguvusi ilgstošā laika periodā, izcelsmes noskaidrošanas gadījumā uzsvars jāliek uz tām klienta aktivitātēm, kas raksturo to, kā klients ir ticis pie turīguma. Labklājības izcelsme jānoskaidro arī citos uz risku balstītu pieeju noteiktos gadījumos, PNP šajā gadījumā rada augstāku risku.

⁴⁷ Pielikums Nr.3, Nr.4.

⁴⁸ Izmantojot Likuma subjektam pieejamos avotus, tai skaitā publisko telpu.

- VID amatpersonu deklarācijas pārbaude publiskojamā datu bāzē⁴⁹;
- interneta un masu mediju informācijas resursi;
- komerciālās PNP datu bāzes;
- Klienta finanšu informācija (piemēram, konta izdrukas, noslēgtie līgumi, veiktie maksājumi) liecina par PNP ciešo saikni/ekonomisko atkarību.

[4.10] Čaulas veidojums⁵⁰

Juridiska persona, kurai raksturīga viena vai vairākas sekojošas pazīmes:

- nav saistības ar faktisku saimniecisko darbību vai tās darbība veido mazu vai nekādu ekonomisko vērtību un nav dokumentāras informācijas par pretējo;
- reģistrācijas valstī normatīvie akti neparedz pienākumu sagatavot un iesniegt valsts pārraudzības institūcijām finanšu pārskatus;
- reģistrācijas valstī nav saimnieciskās darbības veikšanas vietas.

Jāņem vērā, ka darījumi ar čaulas veidojumiem vienmēr ir ar augstu risku. **Šiem veidojumiem nedrīkst veikt neklātienas identifikāciju, turklāt vienmēr jāveic klienta padziļinātā izpēte, pārliecinoties par saistību ar PNP un veiktajām pārbaudēm jābūt dokumentētām.**

V. Klienta vispārīgā izpēte

[5.1] Vienkāršotā klienta izpēte piemērojama, ja atbilstoši procedūrai pastāv **zems NILLTF risks** un ievēroti šādi nosacījumi:

[5.2] Klients ir:

- Latvijas Republikas atvasināta publiska persona, tiešās pārvaldes iestāde, pastarpinātas pārvaldes iestāde, valsts vai pašvaldības kontrolēta kapitālsabiedrība, kuru raksturo zems NILLTF risks;

- komersants, kura akcijas iekļautas regulētā tirgū vienā vai vairākās dalībvalstīs;

[5.3] Darījums (izpildās visas prasības):

- pamatā rakstveida līgums;
- izmantots ES reģistrētā kredītiestādē atvērts konts;
- nav neparasta darījuma pazīmju;
- nerada aizdomas, nav pieejama informācija par NILLTF vai mēģinājumu to veikt;
- kopējā darījuma summa $\leq 15\,000$ EUR;
- ienākumus no darījuma veikšanas nav iespējams izmantot trešo personu labā;
- līdzekļus nav iespējams pārvērst finanšu instrumentos.

[5.4] Klienta vienkāršoto izpēti nepiemēro, ja⁵¹:

1. Likuma subjekta rīcībā ir informācija:

- par NILLTF vai šādu darbību veikšanas mēģinājumu, vai paaugstinātu šādu darbību risku;

⁴⁹ <https://www6.vid.gov.lv/VAD>

⁵⁰ NILLTFNL 1.panta 15.¹punkts.

⁵¹ NILLTFNL 26.panta astotā daļa.

- pastāv risku paaugstinoši faktori⁵².
2. Klients veic saimniecisko darbību augsta riska trešajā valstī.

VI. Padziļinātā klienta izpēte

[6.1] Klienta padziļināto izpēti veic, uzsākot un uzturot darījuma attiecības vai veicot gadījuma rakstura darījumu ar klientu:

- kas nav personīgi piedalījies identifikācijas procedūrā klātienē⁵³;
- PNP, PNP ģimenes locekli vai ar PNP cieši saistītu personu;
- kura PLG ir PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona;
- ja pastāv paaugstināts NILL vai TF risks⁵⁴.

[6.2] Veicot klienta padziļināto izpēti, jāievēro vismaz šāds veicamo darbību apjoms:

- klienta, tā pārstāvja, PLG datu pārbaude⁵⁵ (identifikācijas dati, personas dokumentu derīguma pārbaude reģistros, juridiskais statuss, pārstāvības tiesības, uzturēšanās atļaujas)⁵⁶;
- dati par klienta darbību, līdzekļu izcelsmi;
- PNP pārbaude;
- sankciju riska pārbaude;
- klienta riska tipa noteikšana (atbilstoši iekšējai kārtībai);
- klienta risku paaugstinošo faktoru pārbaude;
- klienta riska profila izveide (balstoties uz iegūto informāciju, riska līmeni).

Izvērtējot iepriekšminētās darbības:

- jāizdara secinājums: sniegt pakalpojumu vai atteikties nesamērīgi augsta riska dēļ;
- esot augstam riskam, piemērojami risku mazinoši pasākumi: piemēram, pastiprināta darījumu uzraudzība, noteikt limitus (pieejamā kredīta limits, pirmstermiņa saistību izpildes gadījumā saņemtā maksājuma limits, uz kuru jāreaģē).

[6.3] Noteikumu Nr.705 42. un 43.punkts Likuma subjektiem izvirza klientu padziļinātās izpētes minimālo prasību apjomu:

papildu informācijas par klienta un tā PLG iegūšana par:

- saimnieciskās, profesionālās vai personiskās darbības veidu;
- naudas līdzekļu, labklājības izcelsmi, līdzekļu, no kuriem atmaksā saistības izcelsmi;
- darījumu attiecību raksturu, plānoto darījuma apmēru;
- saimnieciskās/profesionālās darbības veikšanas vietu vai klienta faktisko dzīvesvietu;

papildu informācija, kas iegūstama par klienta PLG, ja:

- klients ir juridiska persona;
- zināms vai rodas pamatotas aizdomas, ka klients nodibinājis darījumu attiecības citas personas interesēs vai uzdevumā;

⁵² NILLTFNL 11.¹ panta trešā daļa, pielikums Nr.1., pielikums Nr.2.

⁵³ MK noteikumi Nr.392 un skatīt NILLTFNL 22.panta otrajā daļā iekļautos izņēmumus.

⁵⁴ Tik noteikts ņemot vērā uz risku balstītas pieejas, NILLTFNL 11.¹ panta trešā daļa, pielikums Nr.1., pielikums Nr.2

⁵⁵ Ja klients ir juridiska persona.

⁵⁶ izmantojamas Likuma subjektiem pieejamās publiskās datu bāzes.

- izmantojot publisku informāciju noskaidro, vai klients, tā pilnvarotā persona un PLG nav iepriekš sodīts vai netiek turēts aizdomās par krāpšanu, NILL vai šādu darbību mēģinājumu;
- informācija par klienta reputāciju⁵⁷ (saistība ar NILLTF, līdzekļu arestu, iesaldēšanu, ziņojumi KD, piemēram, Likuma subjekta sniegtais ziņojums KD);
- informāciju par PLG mantisko stāvokli (šo informāciju pieprasa no klienta vai izmantojot citus informācijas avotus);
- noskaidrot, vai PLG vai citu juridisko personu, kurā, tas ir PLG, saimnieciskā, profesionālā vai personiskā darbība atbilst vai ir saistīta ar kredīta devēja vai parādu ārpusstiesas atgūvēja klienta saimniecisko vai profesionālo darbību;
- informācija, kas liecina, ka persona, kura norādīta kā PLG kontrolē klientu un gūst labumu no tā darbības.

[6.4] Klientiem, kuriem pēdējo 12 mēnešu laikā ir veikta padziļinātā izpēte, ne retāk kā reizi 12 mēnešos jāveic atkārtota pārbaude⁵⁸, pārlicinoties:

- vai nav mainījušies klientam identificētie risku paaugstinošie faktori un noteiktais riska līmenis;
- vai klienta veiktie darījumi nerada aizdomas par NILLTF⁵⁹
- vai likuma subjekta rīcībā ir aktuāla klienta saimniecisko vai profesionālo darbību raksturojošā informācija.

VII. Darījuma attiecību uzraudzība

[7.1] Darījuma attiecības ir Likuma subjekta un klienta attiecības, kuras rodas, likuma subjektam veicot saimniecisko vai profesionālo darbību, un kurām to nodibināšanas brīdī ir ilgstošs mērķis.⁶⁰

Piemēram:

- aizdevuma līguma noslēgšana un ar to saistītās darbības – kredīta izlietošana, atmaksāšana, pirmstermiņa atmaksa u.tml;
- līguma noslēgšana par parādu atgūšanas pakalpojumu sniegšanu un īstenošana.

[7.2] **Kredīta devējs** pirms darījuma attiecību uzsākšanas ar aizņēmēju iegūst personu identificējošos datus, kā arī atbilstoši riska līmenim noskaidro papildu informāciju, piemēram, kādiem mērķiem kredīts nepieciešams, kādu kredīta pakalpojumu izmantos, vēlamā kredīta summa, atmaksas kārtība un termiņš, no kādiem līdzekļiem atmaksās aizdevumu u.tml.

Parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējs pirms darījuma attiecību uzsākšanas ar klientu (sadarbības partneri), noskaidro - klienta juridisko statusu (fiziska vai juridiska persona), jurisdikciju, iegūstot tā dibināšanas un reģistrācijas dokumentus, lai pārlicinātos par tā pārvaldības struktūru, apzin tā komercdarbības veidu/-us, identificē personas, kuras ir tiesīgas pārstāvēt klienta intereses, slēgt sadarbības līgumu, iegūst informāciju par sava klienta patiesajiem labuma guvējiem, izvērtē plānotā darījuma pamatotību u.c. informāciju.

⁵⁷ Ja iespējams.

⁵⁸ Noteikumu Nr.705 46.punkts.

⁵⁹ Piemēram, klientam netipiska apmēra saistību izpilde, saistību izpildi veic trešā persona.

⁶⁰ NILLTFNL 1.panta 3.punkts.

Likuma subjektiem jāizveido un jāuztur darījuma attiecību un gadījuma rakstura darījumu⁶¹ uzraudzības informācijas apkopojumu, kurā reģistrē visus aizdomīgus un neparastos darījumus, tai skaitā tādus, par kuriem izpētes rezultātā pieņemts lēmums **neziņot** Kontroles dienestam.⁶²

[7.3] Darījuma attiecību uzraudzības mērķis ir pievērst Likuma subjekta uzmanību iespējamām izmaiņām darījuma attiecību ietvaros:

- vai klienta uzvedība nav kļuvusi netipiska;
- vai nav mainījies klienta saimnieciskā vai profesionālā darbība.⁶³

[7.4] Darījumu padziļinātu izpēti jāveic⁶⁴:

- PNP un PNP ģimenes locekļu un ar PNP cieši saistītu personu darījumiem
- aizdomīgiem un neparastiem darījumiem (klienta netipiska uzvedība)
- ja par klientu saņemts Kontroles dienesta vai citu institūciju pieprasījums
- augsta riska klientiem.

[7.5] Gadījumos, ja tiek konstatētas izmaiņas darījuma attiecībās⁶⁵, kredīta devējam jāveic sekojoši pasākumi klienta riska mazināšanai:

- ierobežojumi klienta darījumiem (piemēram, kvantitatīvi, tikai noteikta veida, darījumu izpilde tikai pēc apliecināšu dokumentu saņemšanas u.c.);
- atļauja veikt darījuma attiecību uzturēšanai vai turpināšanai tikai ar vadītāja atļauju.

Likuma subjektiem nav pienākums uzsākt darījuma attiecības ar klientu! Tā ir komersanta izvēle! Ja nav iespējams izpildīt NILLTFNL prasības, darījuma attiecību uzsākšanu drīkst atteikt, vai arī izbeigt jau uzsāktās darījuma attiecības!

VIII. Aizdomīgi darījumi. Neparasti darījumi. Ziņošanas pienākums

[8.1] Kredīta devējam patstāvīgi jāizvērtē darījumi, kas rada aizdomas par NILL vai TF, vai šādu darbību mēģinājumu, izvērtējot darījumam piemītošās aizdomīguma pazīmes, ņemot vērā iegūto un rīcībā esošo informāciju, un pieņemot lēmumu par atturēšanos no darījuma veikšanas⁶⁶.

Neparasti darījumi ⁶⁷	Aizdomīgi darījumi ⁶⁸
<ul style="list-style-type: none">• darījums, kurā piedalās klients, kas tiek turēts aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masveida iznīcināšanas ieroču	<ul style="list-style-type: none">• klients ir saistīts ar personām, ar kurām Latvijas bankās ir pārtraukta sadarbība⁶⁹;

⁶¹ Darījums starp likuma subjektu un klientu, nenodibinot darījuma attiecības, piemēram, trešā persona veic kredīta atmaksu aizņēmēja vietā (izņemot kļūdainus maksājumus).

⁶² Noteikumu Nr.705 45.punkts.

⁶³ Piemērojot uz risku balstītu pieeju, šo informāciju papildus sākotnēji iegūtajai jāiegūst, veicot padziļināto klienta izpēti, ja tiek konstatēti paaugstināta riska faktori.

⁶⁴ NILLTFNL 22.pants, 25.panta ceturtdaļa, Noteikumu Nr.705 42.punkts.

⁶⁵ Par klientu sākotnēji iegūtā informācija.

⁶⁶ ziņas no kredītiestādes, cita klienta, ka līdzekļi izkrāpti, nozagti vai citādi nelikumīgi izmantoti.

⁶⁷ Uzskaitījums aplūkojams <http://kd.gov.lv/index.php/e-pakalpojumi/e-pak-info>

⁶⁸ Uzskaitījums nav pilnīgs, Likuma subjekts šo uzskaitījumu var papildināt. Uzskaitījums aplūkojams <http://kd.gov.lv/index.php/e-pakalpojumi/e-pak-info>

⁶⁹ Ja iespējams šādu informāciju iegūt.

izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā;

- klients vai klienta PLG un tā veiktais darījums (tai skaitā līdzekļi, kas vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā; klienta izpētes ietvaros konstatēta publiski pieejama negatīva rakstura informācija, kas liecina par tā iespējamu saistību ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem vai to legalizēšanu vai ar terorismu vai tā finansēšanu);

- klienta veiktais skaidras naudas darījums (apmērs ir ekvivalents 10 000 *euro* vai vairāk, izņemot kredītu izmaksu)

- aizdomīgs darījums saistīts ar Krievijas Federāciju;

- aizdomas par saistību ar terora akta, individuāla terorista vai teroristu organizācijas finansēšanu;

- privātpersona deklarē ienākumus, ieņēmumus, uzkrājumus, īpašumus vai to vērtības maiņas ar aizdomīgu izcelsmi;

- persona dibina vairākus vienas personas uzņēmumus;

- klientam neraksturīgi liels darījuma apjoms (piemēram, neraksturīga liela kredīta atmaksas summa, pirmstermiņa saistību izpilde);

- nekustamā īpašuma iegāde par acīmredzamu neatbilstošu cenu;

- darījumam nav acīmredzama likumīga nolūka (vai saistības ar personisko vai biznesa darbību);

- darījumā izmantots viltots dokuments;

- par klienta aizdomīgiem darījumiem ziņots masu informācijas līdzekļos;

- izvairīšanās no nodokļu nomaksas;

- par aizdomīgumu ziņo Interpols;

- par darījumiem klients sniedz nereālus, juceklīgus vai pretrunīgus skaidrojumus;

- konta atvēršana bankā atteikta (ja klients sniedz šādu informāciju);

- klientam ir pārmērīgi liels kontu skaits (ja klients sniedz šādu informāciju);

- iespējama krāpšana;

- konts ir tālu no klienta rezidences;

- klients darbojas kā aizsegs citas personas darījumam

- problēmas ar klienta identifikāciju - klients nevēlas sniegt parasto identifikācijas informāciju, vai sniedz to minimālos apjomos, vai sniedz fiktīvu informāciju, grūti vai par dārgu maksu pārbaudāmu;

- līdzekļi (manta) ir noziedzīgi iegūti;

- darījums ir klientam netipisks;

- klients nervozē bez acīmredzama iemesla;

- klientam ir pavadītāji un viņu novēro;

	<ul style="list-style-type: none"> • klients veic sarežģītus vai neparastus darījumus (kuriem pašiem vai atsevišķiem to noteikumiem nav skaidri saprotama ekonomiskā vai juridiskā mērķa); • darījumā iesaistītie līdzekļi ir saistīti ar korupciju, t.sk. no ārvalstīm.
--	--

[8.2] Aizdomīgu darījumu atklāšanas avoti:

Darbinieks		Ārējie resursi	Iekšējie filtri
Klientu speciālists	apkalpošanas	Pieprasījums no KD, prokuratūras, VID	Klienta riska profils, PLG, PNP, informācija, kas iegūta no klienta izpētes, klienta padziļinātās izpētes anketa
NILLTFN darbinieks		Publiski pieejama informācija (pretrunīga, negatīva informācija par klientu, PLG)	Limiti, robežvērtības aizdomīgu darījumu tipoloģijas
Jebkurš darbinieks		Citu personu informācija	NILLTF riska scenārijs, shēmas, sakrītība ar sankcijām u.c.

[8.3] Likuma subjekta pienākums ir nekavējoties ziņot Kontroles dienestam par katru neparastu vai aizdomīgu darījumu.⁷⁰

Ziņošanas pienākums attiecas arī uz līdzekļiem, kas rada aizdomas, ka tie tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma rezultātā vai saistīti ar terorisma finansēšanu vai šādu darbību mēģinājumu, bet vēl nav iesaistīti darījumā vai tā mēģinājumā.

Ziņojums ir jāsniedz ne vēlāk kā nākamajā dienā pēc aizdomīgu vai neparastu pazīmju konstatēšanas. Ziņojums Kontroles dienestam⁷¹ ietver informāciju saskaņā ar Ministru kabineta 2017.gada 14.novembra noteikumiem Nr.674 “Noteikumi par neparasta darījuma pazīmju sarakstu un kārtību, kādā sniedzami ziņojumi par neparastiem vai aizdomīgiem darījumiem”.

[8.4] Papildus ziņošanas pienākumam ir noteikta kārtība, kā atturēties no darījuma veikšanas, ja ir pamatotas aizdomas par darījuma saistību ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu vai terorisma finansēšanu. Atturēšanās nozīmē neveikt nekādas darbības ar darījumā iesaistītajiem līdzekļiem. Gadījumā, kad atturēšanās no darījuma veikšanas var būt signāls klientam, lai tas mēģinātu izvairīties no atbildības, ir pieļaujama darījuma veikšana, vienlaikus sniedzot ziņojumu par aizdomīgu vai neparastu darījumu Kontroles dienestam. Kontroles dienests saņemto ziņojumu izvērtē astoņu dienu laikā. Šī termiņa laikā subjekts saņem Kontroles dienesta ziņojumu.

⁷⁰ NILLTFNL 30.panta pirmā daļa.

⁷¹ <http://kd.gov.lv/index.php/metodiskie-materiali/zinosanas-sistema>

IX. Sankciju režīma uzraudzības mehānisma iekļaušana IKS

SANKCIJU LIKUMS

NOSAKA, KA NILLNTF LIKUMA SUBJEKTIEM
LĪDZ 01.05.2019. NEPIECIEŠAMS:

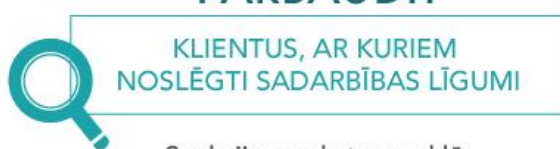
IZSTRĀDĀT

VAI PAPILDINĀT

PĀRBAUDĪT

Sankciju sarakstus meklē:

www.mfa.gov.lv

sankcijas.kd.gov.lv

www.sanctionsmap.eu

[9.1] Sankcijas un to veidi

Sankcijas ir ārpolitikas instruments, kura mērķis ir miermīlīgā ceļā novērst starptautisko tiesību pārkāpumus, kā arī risku pārvaldības rīks, lai mazinātu riskus, kas nākotnē var rasties starptautiskā drošības un biznesa vidē, ja savlaicīgi netiek novērsta atsevišķu subjektu prettiesiskā rīcība.

Par sankciju subjektu likuma izpratnē ir uzskatāms starptautisko publisko tiesību subjekts, fiziskā vai juridiskā persona vai cits identificējams subjekts, attiecībā uz kuru noteiktas starptautiskās vai nacionālās sankcijas.

Sankcijas ir pret valsti, režīmu, vienību vai personu (fizisku vai juridisku) vērsti pasākumi par starptautisko tiesību pārkāpumiem, visbiežāk pret konkrētām personām, grupām, vienībām ar uzdevumu mainīt to uzvedību.⁷²

Sankciju veidi:

- **finanšu ierobežojumi** — ierobežojumi attiecībā uz finanšu instrumentiem un finanšu līdzekļiem, kas pieder starptautisko publisko tiesību subjektam, fiziskai vai juridiskai personai, vai citam identificējamam sankciju subjektam vai ir sankciju subjekta valdījumā vai kontrolē;
- **civiltiesiskie ierobežojumi** — ierobežojumi attiecībā uz saimnieciskajiem resursiem, visa veida darījumiem ar citiem ekonomiskajiem resursiem, ja šo darījumu rezultātā šie resursi

⁷² https://www.mfa.gov.lv/images/-relizes/AM_sankciju_vadlinijas.pdf

maina īpašnieku, un šo darījumu mērķis ir radīt un darīt pieejamus finanšu līdzekļus vai cita veida ekonomiskos resursus sankciju subjektam;

- **ieceļošanas ierobežojumi** — ierobežojumi sankciju subjektam ieceļot, uzturēties vai šķērsot Latvijas teritoriju tranzītā;

- **stratēģiskas nozīmes preču un citu preču aprites ierobežojumi** - aizliegums sankciju subjektam pārdot, piegādāt, nodot, eksportēt vai citā veidā atsavināt vai darīt pieejamas noteikta veida stratēģiskas nozīmes vai citas likumā noteiktas preces;

- **tūrisma pakalpojumu sniegšanas ierobežojumi** - aizliegts piedāvāt tūrisma pakalpojumus ceļošanai uz konkrētām teritorijām.

Atbilstoši sankciju tipiem (veidiem), kas noteikti ES regulās, pastāv sekojoši sankciju pamatveidi – sankcijas pret valsti, teritoriju vai personu, kā arī sektorālās sankcijas, kas ietver dažādus liegumus attiecībā uz precēm un pakalpojumiem (piemēram, aizliegums importēt uz ES preces, kuru izcelsmes vieta ir Krima vai Sevastopole, ierobežojumi tirdzniecībai un investīcijām saistībā ar atsevišķām ekonomikas nozarēm un infrastruktūras projektiem, u.c.).

Latvijā ir juridiski saistoši šādi sankciju režīmi⁷³:

- Apvienoto Nāciju Organizācijas Drošības padomes noteiktie sankciju režīmi (turpmāk – ANO sankcijas);

- Eiropas Savienības noteiktie ierobežojošie pasākumi (turpmāk – ES sankcijas);

- Latvijas Republikas nacionāli noteiktie ierobežojošie pasākumi⁷⁴ (turpmāk – nacionālās sankcijas);

- Ziemeļatlantijas līguma organizācijas (North Atlantic Treaty Organization, turpmāk - NATO) dalībvalstu sankcijas - šobrīd ASV Valsts kases Ārvalstu aktīvu kontroles biroja (Office of Foreign Assets Control, turpmāk - OFAC) noteiktās sankcijas.⁷⁵

Izpildoties Sankciju likumā noteiktajiem kritērijiem, var tikt pieņemts lēmums arī par citu NATO vai ES dalībvalstu noteikto sankciju juridiski saistošu piemērošanu.

[9.2] Sankciju risku izvērtējums un iekšējās kontroles sistēma

Ar Sankciju likuma grozījumiem⁷⁶ noteikts, ka PTAC kā kompetentā institūcija uzrauga kā Likuma subjekti izpilda starptautiskajās un nacionālajās sankcijās noteiktos finanšu un civiltiesiskos ierobežojumus.

Likuma subjektiem saskaņā ar Sankciju likuma 13.¹ pantā noteikto ir **pienākums**, atbilstoši savam darbības veidam, **veikt starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējumu**, kā arī **izveidot starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldības IKS**.

Risku izpratne un atbilstošs risku novērtējums (zems, vidējs, augsts) kalpo par pamatu personas komercdarbības aizsardzībai no nejaušiem sankciju riskiem. Veicot savu sankciju riska novērtējumu, katram Likuma subjektam komersantam ir jāņem vērā savu piedāvāto pakalpojumu risks, proti, iespēja tos izmantot, lai apietu sankciju režīmu, kā arī papildus uzmanība jāpievērš arī citiem faktoriem, kas var veicināt iespēju tikt izmantotam sankciju

⁷³ <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/isuma-par-sankcijam> un <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

⁷⁴ <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem>

⁷⁵ <https://www.un.org/securitycouncil/sanctions/information>

⁷⁶ Sankciju likuma 13.panta (4³) daļa.

režīma apiešanā, piemēram, sadarbības jurisdikcijas, pakalpojumu piegādes kanāli un citi faktori.

[9.3] Veidojot IKS saistībā ar Sankciju likuma ietvaru, Likuma subjekti, izvērtējot sev pieejamos resursus, lai nodrošinātu pēc iespējas efektīvāku risku vadības izvērtēšanas sistēmas ieviešanu, sankciju riska pārvaldības sistēmu var integrēt jau esošajā NILLTFN IKS, vai izveidot jaunu IKS efektīvai sankciju risku pārvaldībai.

IKS jābalstās uz Likuma subjekta savai saimnieciskai darbībai atbilstoši identificētajiem riskiem, tai jāspēj demonstrēt efektīva kontrole un jāatbilst Sankciju likuma prasībām.

Likuma subjektam jāņem vērā, ka IKS jāparedz mehānisms, kas ļauj identificēt tā darbības, darījumus, kas varētu tikt vērtēti kā sankciju likuma apiešanas gadījumi, kā arī esošo un potenciālo klientu un sadarbības partneru izpēti saistībā ar to saimniecisko darbību augsta riska reģionos.

Likuma subjekts nedrīkst veikt darbības, kas pieļautu vai veicinātu sankciju režīma apiešanu vai izvairīšanos no sankciju izpildes, padarot pieejamus finanšu līdzekļus personai, pret kuru ir spēkā esošas sankcijas.

Sankciju risku novērtējumā uzņēmumiem jāizvērtē starptautiski noteikto sankciju ievērošanai nepieciešamie pasākumi, t.sk., jāpārliciecinās, vai plānotie un veiktie darījumi nav pretrunā ar aktuālo tiesisko regulējumu attiecībā uz starptautiski noteiktām sankcijām, jāveic padziļināta sadarbības partneru un klientu izpēte, uzsākot sadarbību, kā arī darījumu izpēte un kontrole sadarbības gaitā.⁷⁷

[9.4] Lai nodrošinātu Sankciju likuma 13.¹ pantā minēto prasību izpildi, Likuma subjektam jāveic sekojošas darbības:

- jāveic un jādokumentē, atbilstoši savam darbības veidam starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējums - savai darbībai un saviem klientiem piemītošais riska vērtējums;
- jāizstrādā un jādokumentē sankciju riska vērtējuma politika un procedūras;
- jāveic darbinieku apmācības, lai pēc iespējas novērstu komersanta iesaistīšanu sankciju prasību pārkāpšanā vai apiešanā vai izvairīšanos no to izpildes;
- jāpārbauda, vai esošie vai potenciālie klienti nav iekļauti sankciju sarakstos;
- atbilstoši noteiktajam klienta riska līmenim, jānosaka klienta veikto darījumu uzraudzības intensitāti;
- konstatējot sankciju pārkāpumu – jāziņo atbildīgajām institūcijām, jāiesaldē sankciju sarakstā iekļautās personas finanšu līdzekļi, nedrīkst sniegt tai finanšu pakalpojumus, kā arī slēgt ar to civiltiesiskus darījumus.

[9.5] Lai nodrošinātu sekmīgu Sankciju likuma prasību izpildi, Likuma subjekts var veikt:

- uz tehnoloģiskiem risinājumiem balstītus uzraudzības pasākumus, izmantojot automatizētu sankciju sarakstu pārbaudi - tiek veikta automatizēta klienta, klienta pārstāvja un PLG pārbaude pirms sadarbības uzsākšanas, kā arī sadarbības laikā⁷⁸;
- manuālus uzraudzības pasākumus – pirms pakalpojuma sniegšanas klientam un/vai klienta līdzekļu pieņemšanas, Likuma subjekts manuāli veic tā rīcībā esošās informācijas un dokumentu analīzi un pārbaudi.

⁷⁷ NILLTFNL 30.panta pirmā daļa.

⁷⁸ Likuma subjekts var izveidot savu tehnoloģisko risinājumu automatizētai sankciju saraksta pārbaudei.

Konstatējot aizdomīga darījuma pazīmes, kuras liecina par iespējamu sankciju režīma apiešanu, ziņot uzraugošajai institūcijai (PTAC) un Kontroles dienestam.⁷⁹

[9.6] Atbildība par sankciju pārkāpšanu

Visām fiziskajām un juridiskajām personām ir pienākums ievērot un izpildīt starptautiskās un nacionālās sankcijas.

Sodu par sankciju pārkāpšanu nosaka [Krimināllikuma 84.pants](#), paredzot, ka maksimālais sods par starptautisko vai Latvijas Republikas nacionālo sankciju pārkāpšanu ir brīvības atņemšana līdz 8 gadiem.

[9.7] Sankciju saraksti un informācijas avoti par sankcijām

Pārbaudīt vai esošie vai potenciālie klienti vai sadarbības partneri nav iekļauti sankciju sarakstos Likuma subjektiem ir iespējams Latvijas Republikas Ārlietu ministrijas interneta vietnē <https://www.mfa.gov.lv/arpolitika/par-eiropas-savienibas-ierobezojosiem-pasakumiem/sankciju-saraksti> un Kontroles dienesta interneta vietnē <http://sankcijas.kd.gov.lv/>.

Ārlietu ministrija ir koordinējošā iestāde Latvijā, kura sniedz papildus informācijai par starptautisko un nacionālo sankciju jautājumiem. Informāciju iespējams saņemt, rakstot uz e-pastu mfa.cha@mfa.gov.lv.

[9.8] Ziņošana par iespējamu izvairīšanos no sankciju režīma

Likuma subjekts atbilstoši NILLTFNL prasībām nekavējoties ziņo Kontroles dienestam par aizdomīgu darījumu saistībā ar sankciju režīma pārkāpšanu, ja:

- Likuma subjekta klients ir sankciju subjekts;
- tiek saņemti finanšu līdzekļi no sankciju subjekta vai tiek izpildīts darījums par labu sankciju subjektam;
- Likuma subjekts atsaka slēgt darījumu vai apkalpot sankciju subjektu;
- tiek konstatēti apstākļi, kas liecina par iespējamu sankciju režīma apiešanu, tiek atklāts sankciju režīma pārkāpums vai sankciju režīma apiešana.

Likuma subjekts ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem saistībā ar sankciju režīma pārkāpšanu sniedz Kontroles dienestam <https://zinojumi.kd.gov.lv/user/login>.

Likuma subjektiem ir nekavējoties jāziņo Kontroles dienestam un attiecīgajai uzraudzības iestādei gadījumos, ja ir aizdomas par terorisma vai proliferācijas finansēšanas sankciju pārkāpumiem vai apiešanas mēģinājumiem.⁸⁰

⁷⁹ Sankciju likuma 13.panta (4¹) un (4³) daļa.

⁸⁰ NILLTFNL 30.panta pirmā daļa un https://www.mfa.gov.lv/images/-relizes/AM_sankciju_vadlinijas.pdf

**Piemēri iespējamām risku ietekmējošām pazīmēm patērētāju kreditēšanas
pakalpojumu sniedzējiem**

Vispārīgās pazīmes	Risku pazeminošas pazīmes	Risku paaugstinošas pazīmes
<i>Klienta - fiziskas personas profils</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rezidents ar regulāriem ienākumiem. 2. Saprotama personiskās vai saimnieciskās darbības būtība. 3. Klienta identifikācijas veikšana klātienē. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Politiski nozīmīga persona (PNP), PNP ģimenes loceklis, ar PNP cieši saistīta persona. 2. Klienta identifikācijas veikšana neklātienē. 3. Nerezidents. 4. Klients pats nav patiesā labuma guvējs. 5. Nerezidents no augsta riska valsts. 6. Klienta kā uzņēmēja saimnieciskā darbība saistīta ar augsta riska valstīm.
<i>Produkta veidi:</i> <i>1) Distances kredīti;</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kredīta izsniegšana un atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu. 2. Produktu izmantotāji klienti ar regulāriem ienākumiem. 3. Nelielas kredīta summas. 	1.Kredītu, kredītkarti saņemt, izmanto vai atmaksā trešā persona netipiski lielā apmērā.

		<p>2. Kredītkartes kontā tiek veiktas ievērojama apjoma naudas līdzekļu iemaksas⁸¹.</p> <p>3. Kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta valstī vai kredītkaršu darījumi notiek valstī, kurā nepietiekama NILLTFN uzraudzība⁸².</p>
<p>2) <i>Patēriņa kredīti</i></p>	<p>1. Klienta identifikācija notiek klātienē.</p> <p>2. Klienti ar regulāriem ienākumiem.</p> <p>3. Kredīta izsniegšana, proti, naudas samaksa tiek veikta preču vai pakalpojumu sniedzējam vai patērētājam uz norēķinu kontu.</p> <p>4. Kredīta atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu.</p> <p>5. Nelielas kredīta summas.</p>	<p>1. Aizdevumu saņemšana ar trešās personas dokumentiem, uz trešās personas vārda, piemēram, pamatojoties uz pilnvaru.</p> <p>2. Preču un pakalpojumu kredīti tiek izsniegti pie starpniekiem.</p> <p>3. Klienti ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP saistītas personas.</p> <p>4. Kredīti tiek izsniegti nerezidentiem.</p> <p>5. Kredīta izsniegšana vai atmaksa tiek veikta skaidrā naudā netipiski lielā apmērā.</p> <p>6. Tiek veikta kredīta pirmstermiņa atmaksa neilgi pēc aizdevuma saņemšanas.</p> <p>7. Kredīta atmaksu veic trešā persona.</p> <p>8. Kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta valstī, kurā</p>

⁸¹ Nepieciešamības gadījumā kredīta devējiem un maksājumu pakalpojumu sniedzējiem jānodrošina savstarpēja informācijas apmaiņa.

⁸² http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-782_lv.htm

		nepietiekama NILLTFN uzraudzība ⁸³ .
3) <i>Līzings un citi ar transporta līdzekļi nodrošinātie kredīti</i>	<p>1. Klienti ir patērētāji, kas saņem regulārus ienākumus Latvijā.</p> <p>2. Kredīta saņemšana notiek ar bankas pārskaitījuma starpniecību, kredīta devējam veicot pārskaitījumu uz transporta līdzekļa pārdevēja kontu.</p>	<p>1. Līzings noformēšana un saņemšana ar trešās personas dokumentiem.</p> <p>2. Klienti ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP saistītas personas.</p> <p>3. Atgriezeniskā līzings gadījumā piešķirto naudas līdzekļu izlietošanas mērķis sarežģīti pārbaudāms.</p> <p>4. Kredīts tiek izsniegts, veicot pārskaitījumu uz trešās personas kontu par iegādāto transporta līdzekli.</p> <p>5. Līzings izsniegšana un atmaksa tiek veikta skaidrā naudā.</p> <p>6. Tiek veikta līzings pirmstermiņa atmaksa neilgi pēc līzings saņemšanas.</p> <p>7. Kredīta atmaksu veic trešā persona, ar kuru nesaista radniecība.</p> <p>8. Starpnieku prettiesiska rīcība, izmantojot personas datus, slēdzot līzings līgumus.</p> <p>9. Kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta valstī, kurā</p>

⁸³ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-19-782_lv.htm

		nepietiekama NILLTFN uzraudzība.
4) <i>Hipotekārie kredīti</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Klienta identifikācija notiek klātienē. 2. Klienti ar regulāriem ienākumiem. 3. Kredīta izsniegšana notiek ar naudas pārskaitījumu nekustamā īpašuma pārdevējam vai patērētājam uz norēķinu kontu, vai uz darījuma kontu. 4. Kredīta atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kredīta saņemšana ar trešās personas dokumentiem. 2. Aizdevuma izlietošanas mērķis grūti pārbaudāms. 3. Klienti ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP saistītas personas. 4. Kredīta saņemšana un atmaksa tiek veikta skaidrā naudā. 5. Tiek veikta kredīta pirmstermiņa atmaksa. 6. Kredīta atmaksu veic trešā persona. 7. Kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta valstī, kurā nepietiekama NILLTFN uzraudzība. 8. Kā nodrošinājums tiek izmantots cits īpašums (nevis pērkamais vai remontējamais īpašums).
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nelielas kredīta summas. 2. Kredīts tiek saņemts klātienē. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skaidras naudas darījumi – gan kredīta saņemšana, gan kredīta atmaksa. 2. Kredīta saņemšana ar trešās personas dokumentiem.

<p>5) <i>Kredīti pret kustamas lietas ķīlu</i></p>		<p>3. Klienti ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP saistītas personas.</p> <p>4. Kredīta atmaksu veic trešā persona.</p> <p>5. Iespēja ķīlā nodot un pieņemt noziedzīgā ceļā iegūtas kustamas lietas.</p>
<p><i>Klienta juridiskas personas profils</i></p>	<p>1. Juridiskā forma - publiskā akciju sabiedrība, sabiedrība ar ierobežotu atbildību.</p> <p>2. Īpašnieki – Latvijas Republikas rezidenti.</p> <p>3. Patiesā labuma guvēja darbība Latvijas ietvaros.</p> <p>4. Pamatkapitālā un saimnieciskajā darbībā ieguldīto finanšu līdzekļu izcelsme, no valstīm, kurās pietiekama NILLTFN uzraudzība.</p> <p>5. Juridiskā persona un juridiski veidojumi, kuru pamatdarbība saistīta ar Latvijas Republiku un kuri ietilpst publiski zināmu ārvalstu uzņēmumu grupā ar labu reputāciju.</p>	<p>1. Juridiskā forma – slēgta akciju sabiedrība, biedrība.</p> <p>2. Juridiskā persona reģistrēta zemu nodokļu vai beznodokļu valstī vai teritorijā (skatīt 2017.gada 7.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.655 “Noteikumi par zemu nodokļu vai beznodokļu valstīm un teritorijām” 1.punktu⁸⁴).</p> <p>3. Darbība saistīta ar augsta riska komercdarbības veidiem (skat. 2018.gada 13.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr.705 “Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasībām patērētāja kreditēšanas un parāda</p>

⁸⁴ <https://likumi.lv/doc.php?id=25839>

		<p>atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem”19.1.apakšpunktu)⁸⁵.</p> <p>4.Sarežģīta īpašnieku struktūra, proti, īpašnieki atrodas ārvalstīs, jo īpaši valstī, kurā nepietiekama NILLTFN uzraudzība.</p> <p>5.Patiesā labuma guvēja saimnieciskā vai personīgā darbība, proti, darbības joma, sadarbības partneri, piemēram, saistīta ar ārvalstīm, kurās nepietiekama NILLTFN uzraudzība.</p> <p>6. Pamatkapitāla un saimnieciskajā darbībā ieguldīto finanšu līdzekļu izcelsme no valstīm, kurās nepietiekama NILLTFN uzraudzība.</p> <p>7.Īpašnieki ir PNP, to ģimenes locekļi vai ar PNP saistītas personas.</p> <p>8. Juridiskā persona, aizņēmējs saimniecisko darbību veic ārpus Latvijas robežām, jo īpaši sadarbojas ar valstīm, kurās</p>
--	--	--

⁸⁵<https://likumi.lv/ta/id/303156-noteikumi-par-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizācijas-un-terorisma-finansēšanas-noversanas-prasībām-pateretāja-kredītesanas>

<i>Kredīti juridiskajām personām un saimnieciskās darbības veikšanai</i>		nepietiekama NILLTFN uzraudzība.
	1. Kredītu noformēšana notiek klātienē. 2. Kredītu izsniegšana un atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu starpniecību. 3. Kredīta devēja uzraudzība par kredītā izsniegto naudas līdzekļu izlietojumu.	1. Kredītu izsniegšana un atmaksa notiek skaidrā naudā. 2. Tiek veikta kredīta pirmstermiņa atmaksa vai maksājumi tiek veikti neregulāri. 3. Faktoringa gadījumā – fiktīvu debitoru un fiktīvu rēķinu risks. 4. Kredīta atmaksu veic trešās personas. 5. Kredīti, kuri tiek izsniegti bez nodrošinājuma. 6. Kredīti, kuru atmaksa noteikta vienā maksājumā vai kuriem nav noteikts regulārs norēķinu cikls.

Piemēri iespējamām risku ietekmējošām pazīmēm parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem

Uzskaitīto pazīmju saraksts nav pilnīgs un tas var atšķirties atbilstoši parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēja saimnieciskajai darbībai.

Parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem, vērtējot klientam, tā darbībai vai sniegtajiem pakalpojumiem piemētošos risku, jāvērtē pazīmju kopums, kas varētu liecināt, ka parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējs var tikt izmantots noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā.

	Risku paaugstinošas pazīmes	Risku pazeminošas pazīmes
Klients	dalībnieku struktūra apgrūtina PLG noteikšanu	dalībnieks un PLG viena un tā pati persona
	dalībnieks vai klients (juridiskā persona) ir čaulas kompānija	skaidra īpašnieku struktūra
	veic saimniecisko darbību augsta riska nozarē (kāda no MK Noteikumu Nr.705 31.1.apakšpunktā minētajām, piemēram, azartspēļu organizēšana, dārgakmeņu un dārgmetālu tirdzniecība, ieroču tirdzniecība utt.)	nav saistības ar PNP
	valstī, kas neietilpst Eiropas Ekonomiskajā zonā (turpmāk – EEZ) reģistrēts komersants (papildus jāvērtē, vai tā ir augsta riska valsts, kāds ir valsts NILL indekss, konfidencialitāte, nav nepieciešams sagatavot finanšu pārskatus)	Latvijā vai EEZ reģistrēts komersants
	Klients vai PLG ir PNP, tās radnieks vai saistīta persona	
	norēķinās skaidrā naudā	
	izmanto trešās personas rekvizītus norēķinos, t.sk., rekvizīti, ko norāda atgūto parādu maksājumiem un rekvizīti, norēķiniem ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēju (piemēram, par sniegtajiem pakalpojumiem maksā cita persona vai atgūto naudas līdzekļu pārskaitīšanai norādīti citas personas rekvizīti)	

	publiski pieejamā informācija par pārkāpumiem NILL jomā, t.sk., aizdomas par iesaistīšanos NILL, uzsāktas krimināllietas	
	sniedz nepilnīgu vai nepatiesu informāciju, piemēram, aizdomas, ka iesniegtie dokumenti nav īsti	
	parādu portfeļu pirkšana-pārdošana cesijas ceļā, darījumiem veidojot sarežģītas shēmas	
Pakalpojuma sniegšana, parāda atgūšana	parādnieks ir PNP, tās radnieks vai saistīta persona*	parāda atmaksu veic pats parādnieks
	parāda atmaksu veic cita persona, t.sk., PNP, vai vairākas šķietami nesaistītas personas	veic maksājumus no konta Latvijā vai EEZ reģistrētas kredītiestādes
	parādnieks ir ārvalstnieks (nav EEZ pilsonis)*	parādnieks ir Latvijas Republikas vai EEZ pilsonis (arī Latvijas Republikas nepilsonis)*
	kreditors un parādnieks saistīti savā starpā, piemēram, parādnieks ir klienta dalībnieks (ja parādnieks ir fiziska persona), tiem ir viens PLG (ja parādnieks ir juridiska persona)	
	pārrobežu maksājumi no augsta riska valstīm	
	netipiski maksājumi vai atmaksas termiņš (lielas summas, ātri, lai gan kreditora sniegtā informācija norāda, ka pirms tam nemaksāja), maksājumu summas rada aizdomas par izvairīšanos no noteiktajiem sliekšņiem (piemēram, sliekšņiem, kas noteikti atbilstoši MK noteikumu Nr.705 49.punktam)	

* pazīmes, kas vērtējamās gadījumā, ja parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēja rīcībā ir šāda informācija, vai tā parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējam kļūst zināma darījuma attiecību uzraudzības ietvaros, piemēram, veicot padziļināto izpēti.

KLIENTA ANKETA

1. Pamatinformācija

Vārds, Uzvārds.....

Personas kods.....

Dzimšanas datums

Nodarbošanās

.....

(darba devēja nosaukums, adrese, ieņemamais amats, darbības nozare)

Vai esat politiski nozīmīga persona/politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis/ar politiski nozīmīgu

(ja atbilde "Jā", pasvītrot atbilstošo)

personu cieši saistīta persona?

.....

(norādīt saistītās politiski nozīmīgās personas vārdu, uzvārdu, amatu, valsti)

2. Kontaktinformācija

Adrese.....

(iela, mājas Nr./korpuss/dzīvokļa Nr., pilsēta, pasta indekss, valsts)

Tālrunis

E-pasta adrese

3. Informācija par plānotajām darījuma attiecībām

Darījuma attiecību mērķis

Pakalpojumi,	kurus	plānots	izmantot
--------------	-------	---------	----------

.....

.....

Pakalpojumi, kurus iespējams varētu izmantot pēc citu personu lūguma

.....

.....

.....

Iespējamās citas personas, kas varētu veikt maksājumus Jūsu vietā.....

.....

.....

(vārds, uzvārds/nosaukums, saistība ar Jums)

4. Līdzekļu, kas tiks izmantoti saistību izpildei, izcelsme

.....
.....
.....

(klienta vārds, uzvārds)

(paraksts)

.....
(datums, vieta)

Klienta vietā:

.....
(pilnvarotās personas vārds, uzvārds)

(paraksts)

.....
(datums, vieta)

.....
(darbinieka vārds, uzvārds)

(paraksts)

.....
(datums, vieta)

Šī Klienta anketa ir informatīvs materiāls!

Katrs NILLTFNL subjekts izstrādā Klienta anketas projektu, kas atbilst tā saimnieciskajai darbībai, nozarei, piedāvātajiem pakalpojumiem un nodrošina iespēju klienta izpētes gaitā iegūt pietiekamu informācijas apmēru, lai mazinātu risku tikt izmantotam noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas vai terorisma finansēšanas darbībās.

KLIENTA ANKETA1. Pamatinformācija

Nosaukums.....

Reģistrācijas numurs

Juridiskā adrese

(iela, mājas Nr./korpus/dzīvokļa Nr., pilsēta, pasta indekss, valsts)

2. Kontaktinformācija

Biroja faktiskā adrese

(iela, mājas Nr./korpus/dzīvokļa Nr., pilsēta, pasta indekss, valsts)

Pasta korespondences saņemšanas adrese.....

(iela, mājas Nr./korpus/dzīvokļa Nr., pilsēta, pasta indekss, valsts)

Tālrunis

E-pasta adrese

3. Informācija par saimniecisko darbību

Saimnieciskās darbības nozares

.....

.....

.....

Vai saimnieciskās darbības veikšanai ir nepieciešama licence vai reģistrācija?.....

Uzņēmuma faktiskās saimnieciskās darbības veikšanas ilgums

Valstis, kurās uzņēmums veic saimniecisko darbību

Uzņēmums šobrīd neveic saimniecisko darbību

.....

.....

.....

(norādīt pamatojumu un plānoto saimnieciskās darbības atsākšanas periodu)

4. Informācija par plānotajām darījuma attiecībām

Darījuma attiecību mērķis

Pakalpojumi, kurus plānots izmantot

.....

.....

.....

Iespējamās citas personas, kas varētu veikt maksājumus uzņēmuma vietā.....

